

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 22 กรกฎาคม 2553 มีผลบังคับใช้ 23 กรกฎาคม 2553 ได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา จัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติให้ทำได้ ฝึกเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา เพื่อปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบผู้เรียน ไปด้วยกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสม เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ฉบับสรุป ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬา กับการศึกษาทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของสังคม และได้กำหนดนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในมาตรา 80 (3) ข้อ 6 ให้ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมุ่งให้คนไทยเป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สุขภาพ ทั้งทางกายและใจที่สมบูรณ์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : ก)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดกรอบแนวคิดของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

ดังนี้ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน คนเป็นศูนย์กลางและภาคี การพัฒนามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน สร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติและพัฒนาสู่วิสัยทัศน์ ปี 2570 ต้องการให้คนไทยดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความอยู่เย็นเป็นสุขและ สามารถอยู่ในประชาคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ. 2552 : 5) และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้สรุป สาระสำคัญเกี่ยวกับการใฝ่เรียนรู้ไว้ว่า ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลาย บริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของ คนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์ อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ดังนั้นในการที่จะพัฒนาประเทศให้เป็น“สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”ภายใต้บริบท การเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนเร็วและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้อง กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสม สร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม และ เสริมสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคม และความเข้มแข็งของชุมชน ท้องถิ่น พร้อมทั้งฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์เป็น รากฐานการพัฒนาที่มั่นคง และเป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมไทย โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิตสร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิ ปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศสามารถนำไปใช้ในการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษ ที่ 2 ที่กล่าวไว้ในกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาว่าประเทศไทยควรปฏิรูปการศึกษาและ เรียนรู้อย่างเป็นระบบ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วย ตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มและมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึก

และความภูมิใจในความเป็นไทย และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาดูตามอัครศาสตร์เช่นห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ หอศิลป์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และศูนย์การกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะจุดหมายข้อที่ 5 กล่าวว่ามีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 5-11)

หลักสูตรกลุ่มสาระศิลปะเป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผล คือ วิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และความต้องการของท้องถิ่น ได้สิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่น ไม่ว่าจะในด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นสิ่งที่ควรนำมาศึกษา และเรียนรู้เพื่อสืบทอดและอนุรักษ์สิ่งที่มีค่าในท้องถิ่น เหล่านี้ไว้ เนื่องจากภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นแหล่งความรู้ในท้องถิ่น ที่อยู่ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากที่สุด การนำภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน จึงเป็นการสอดคล้องกับชีวิต ความเป็นอยู่ของนักเรียนในชุมชนนั้น ๆ อย่างแท้จริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ช่วยให้มีจิตใจที่งดงาม สมานฉันท์ สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสมดุลเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตและส่งผลกระทบต่อยกระดับคุณภาพของสังคมโดยรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 155)

โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ เป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินเข้าร่วมโครงการเรื่อง “โครงการงานสวนพฤกษศาสตร์ในพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ” ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 โครงการดังกล่าวใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม โครงการงานผ่านการสำรวจและวิจัยสรรพคุณของพืชสมุนไพรที่หายากและกำลังจะสูญพันธุ์ในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์ เผยแพร่และให้นักเรียนได้เรียนรู้สรรพคุณของสมุนไพร ไทยอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าของไทย

และจากการนำผลการวิจัยมาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ปรากฏว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพืชสมุนไพรที่มีจำนวนที่น้อยมาก คือเรียนรู้แต่ในกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในชุมนุมพฤกษศาสตร์และผู้ร่วมสำรวจประมาณ ประมาณ 500 คน คิดเป็นร้อยละ 20.88 และนักเรียนส่วนใหญ่ไม่รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะพืชสมุนไพรในท้องถิ่นของตนเอง และไม่สามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ จึงได้พยายามที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้ศิลปะการฟ้อนรำบูรณาการเข้ากับพืชสมุนไพร เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของสมุนไพรไทยได้ง่ายและยั่งยืน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้นำเอาสรรพคุณของพืชสมุนไพรมาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่โดยผ่านกระบวนการทางนาฏศิลป์ นอกจากนี้โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ ได้เน้นให้บุคลากรจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ เช่น กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมชุมนุมและ กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ดังนั้นจึงได้เกิดชุมนุมดนตรีคนตรีนาฏศิลป์ขึ้น จุดมุ่งหมายของชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์คืออนุรักษ์ สร้างสรรค์ คนตรีและเผยแพร่การแสดงนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นเมือง ซึ่งศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย ที่สามารถเชื่อมโยงการใฝ่เรียนรู้ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตผ่านนาฏยประดิษฐ์

นาฏยประดิษฐ์ เป็นนาฏศิลป์ที่เกิดจากการคิด การออกแบบ สร้างสรรค์แนวคิด และทำให้เกิดเป็นผลงานนาฏศิลป์ขึ้นมาในรูปแบบใหม่ หรือปรับปรุงผลงานในอดีตอย่างเป็นระบบ สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน โดยออกแบบให้สอดคล้องสัมพันธ์กับจังหวะ ทำนอง บทเพลง บทร้องลีลาและความสวยงาม โดยเฉพาะงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร

สมุนไพร เป็นพืชที่นำมาใช้เป็นยารักษาโรคได้ สมุนไพรมีในธรรมชาติและมี ความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ ในทางสุขภาพอันหมายถึงทางด้านส่งเสริมสุขภาพและการรักษาโรค นอกจากนี้มีคุณค่าทางด้านสุขภาพแล้ว สมุนไพรยังมีคุณค่าด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ตลอดจนคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น เห็ด ซึ่งกระบวนการในการเก็บเห็ดมีหลายรูปแบบ และเห็ดต่างชนิดก็มีวิธีเก็บต่างกัน คุณครูศุภวัธย์ น้อยประดิษฐ์ ได้ทำวิจัยการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย โดยใช้การแสดงพื้นบ้าน เพื่อใช้ในกระบวนการเรียนการสอน พัฒนานักเรียนให้งามอย่างไทยผ่านเชิงเก็บเห็ด

(ศุภวัธย์ น้อยประดิษฐ์. 2553 : 110-113) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร เพราะคุณลักษณะด้านการใฝ่เรียนรู้ เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กได้ศึกษา ค้นคว้าความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกโรงเรียน สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้องค์ความรู้ด้านสมุนไพรรที่ได้มาเชื่อมโยงกับทำนาฏยประดิษฐ์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ และให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้านพิชสมุนไพรรอย่างยั่งยืน

จากสภาพการเรียกรสอนในปัจจุบันพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ขาดการศึกษาค้นคว้า การใฝ่เรียนใฝ่รู้ และนำความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษาได้ไม่คุ้มค่า การนำเสนอและเลือกใช้สื่อไม่เหมาะสม นอกจากนั้นยังพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถเพื่อนำที่บ้าน หรือการแสดงประจำภาคของตนเองได้จากสภาพดังกล่าวเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการสอนนาฏศิลป์ ครูไม่ฝึกให้นักเรียนได้ฝึกฝนอย่างอิสระและการเพื่อนำไม่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนต้องทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเพื่อนำ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักและเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทย

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนนาฏศิลป์ จึงเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ ควรจัดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเปิดโอกาสให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยมีความเชื่อว่าการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้อาจเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในด้านอื่น ๆ ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การสำรวจความต้องการและบริบทรอบ โรงเรียนโกสุมพิทยาศรรค์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร เป็นอย่างไร

2. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรวบรวมกระบวนการการเรียนรู้ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ตำรวจความต้องการและศึกษาบริบทรอบโรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรวบรวม

2. เพื่อศึกษากระบวนการการเรียนรู้ที่จะพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรวบรวม

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ โรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 38 คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์ ได้แก่

2.1 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 3 คน คือ ครูภูมิปัญญาด้านพิชสมุนไพรรวบรวมจำนวน 1 คน ครูภูมิปัญญาด้านดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีสากลจำนวน 1 คน ครูภูมิปัญญานาฏศิลป์พื้นบ้านจำนวน 1 คน

2.2 ผู้บริหาร จำนวน 3 คน คือ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานทั่วไป หัวหน้าโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “โครงการสวนพฤกษศาสตร์” และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์

2.3 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 3 คน จากโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์

2.4 ครูภาษาไทยจำนวน 2 คน ครูวิทยาศาสตร์จำนวน 1 คน ครูสุขศึกษาจำนวน 1 คน ครูงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 2 คน ครูศิลปะ 2 คน เนื่องจากโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีครูจำนวนมาก จึงเลือกตัวแทนครู

จำนวน 8 คน เพื่อร่วมประเมินผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ โรงเรียน โกสุมพิทยาสรรค์

3. กรอบเนื้อหา ในการวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยการดำเนินการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ และใช้กรอบเนื้อหาดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 คนตรีสากลและคนตรีพื้นบ้าน หมายถึง เครื่องดนตรีสากล เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่นำมาบรรเลงทำนองผสมผสานกันในเพลงตำนานสมุนไพรมะและอ่อมแซบลำเพลิน

3.2 นาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์พื้นบ้าน หมายถึง นาฏยศัพท์ ภาษาท่า ที่นำมาประดิษฐ์ทำรำเพลงตำนานสมุนไพรมะและเพลงอ่อมแซบลำเพลิน

4. ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553

5. สถานที่ โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะ หมายถึง กระบวนการการเรียนรู้ที่นักเรียนศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกโรงเรียน โดยผ่านนาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพรมะ

ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

คุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนในด้านการตั้งใจเรียน เอาใจใส่ เพียรพยายาม สนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ รู้จักการแสวงหาความรู้จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ สามารถบันทึกข้อมูลวิเคราะห์ สรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น นำเสนอผลงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์

ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

กิจกรรมชุมนุม ชมรม เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนรวมกลุ่มกันจัดขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเพื่อเติมเต็มความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ ทักษะ เจตคติเพื่อพัฒนาตนเองตามศักยภาพ

กิจกรรมชุมนุมดนตรี - นาฏศิลป์ หมายถึง กิจกรรมชุมนุมที่นักเรียนเลือกเรียนตาม ความสามารถ ความถนัดและความสนใจ ของนักเรียน โรงเรียน โกลุสมวิทยาสรณ์ ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553

สุนทรียสนทนา หมายถึง กระบวนการสื่อสาร โดยกลุ่มคนผู้ให้ข้อมูลด้านองค์ ความรู้ มีลักษณะการเปิดประเด็นสนทนา กำหนด กฎ กติกา มารยาท อย่างหลวม ๆ เพื่อสร้าง กระบวนการคิดร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เกิดความรู้ใหม่ที่ทรงคุณค่ายิ่งต่อหน่วยงานหรือ องค์กร

ครุภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ผู้รู้ หรือกลุ่มคนในชุมชนอำเภอ โกลุสมพิสัยที่มี แนวคิด ความรู้ ประสบการณ์ ในพืชสมุนไพร คนตรีและนาฏศิลป์ในชุมชนและนอกชุมชน อำเภอ โกลุสมพิสัย

พืชสมุนไพร หมายถึง พืชที่มีสรรพคุณในการรักษาโรค หรืออาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ซึ่งยังไม่ได้ผ่านขั้นตอนการแปรรูปใด ๆ ซึ่งได้จากส่วนต่างๆ ของพืช เช่น ส่วนของราก ลำต้น ใบ ดอก ผล ฯลฯ

ดนตรีพื้นบ้านผสมดนตรีสากล หมายถึง การบรรเลงดนตรีผสมผสานกันระหว่าง ดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสากล โดยการสร้างสรรค์ทำนองเพลงขึ้นใหม่ หรือปรับปรุง เปลี่ยนแปลงจากของเดิมเพื่อให้เกิดความไพเราะ แปลกใหม่และน่าสนใจ

นาฏยประดิษฐ์ หมายถึง การคิด การออกแบบ สร้างสรรค์ทำรำขึ้นมาในรูปแบบ ใหม่ หรือปรับปรุงผลงานในอดีตอย่างเป็นระบบ และสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน โดยออกแบบให้สอดคล้องสัมพันธ์กับจังหวะ ทำนอง บทเพลง บทร้องลีลา ความสวยงาม และบริบทของเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ

กระบวนการการเรียนรู้ 5 : 5 : 5 หมายถึง กระบวนการการเรียนรู้ที่ค้นพบจากการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏย ประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน 5 ฐานการเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้แต่ละฐาน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมการเรียนรู้ ดังรายละเอียด ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 เตรียมการและวางแผน ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย อธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้กับครุภูมิปัญญา และสร้าง

ทีมงาน ชั้นที่ 2 สถานสัมพันธสัมพันธ์สืบค้นแหล่งเรียนรู้ และสัมภาษณ์ภูมิปัญญา ชั้นที่ 3 ออกแบบกิจกรรมและฐานการเรียนรู้ ชั้นที่ 4 ปลุกฝังวัฒนธรรม ประคิษฐ์เรียนรู้ทำร่า คนตรีและนำเสนอ แบ่งปันความรู้ พัฒนาคุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฎยประคิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร ชั้นที่ 5 ประเมิณคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้วยผลงานนาฎยประคิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร

2. ฐานการเรียนรู้ 5 ฐาน ประกอบด้วย ฐานที่ 1 วิธีชีวิตหมอยาสมุนไพรรแห่งบ้านโนนจาน ฐานที่ 2 ตำนานและสรรพคุณสมุนไพรรวัดอัมพวนาราม ฐานที่ 3 อ่อมแซบกับวิธีชีวิต ฐานที่ 4 ร้อยรัดสมุนไพรรกับทำนองคนตรี ฐานที่ 5 ถิ่นนาฎยประคิษฐ์กับตำนานสมุนไพรรและอ่อมแซบลำเพลิน

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฐาน แบ่งออกเป็น 5 กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้จากเรื่องเล่าเร้าพลังและสังเกตุสิ่งรอบตัว กิจกรรมที่ 2 บันทึกสัถศักขุมความรู้จากเรื่องเล่าเร้าพลังและข้อคั้นพบรอบตัว กิจกรรมที่ 3 ร่วมสังเคราะห์แก่นความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันสร้างนาฎยประคิษฐ์ กิจกรรมที่ 4 สรุปลเติมเต็มบทเรียนและจัดระบบการเก็บข้อมูล และกิจกรรมที่ 5 ถอดบทเรียนการเรียนรู้ร่วมกัน นำเสนอผลงาน และประเมิณผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนขุมขุมคนตรีนาฎยศิลป์ โรงเรียน โกสุมวิทยาสรรรค์ เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในการใฝ่เรียนรู้ โดยมีพฤติกรรม/คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจเพียรพยายาม ในการเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนและสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนขุมขุมคนตรี นาฎยศิลป์ โรงเรียน โกสุมวิทยาสรรรค์และเป็นแนวทางในการประเมิณกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในกิจกรรมอื่น ๆ

3. โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในด้านอื่น ๆ และรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป